

ภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ

Threats and National Security

ว่าที่ ร.ต.ดร.ภูวดิษฐ์ นันทสกุลสิทธิ์¹

Act.Sub.Lt.Dr.Phuwaditz Nunthasakulzit

บทคัดย่อ

ความมั่นคงแห่งชาติ หรือ การป้องกันประเทศ เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ซึ่งทุกรัฐจำเป็นต้องดำรงสิ่งนี้ไว้อย่างเข้มแข็ง โดยบทความนี้มุ่งอธิบายให้เห็นถึงลักษณะของความมั่นคงแห่งชาติในลักษณะต่างๆ รวมทั้งภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภัยคุกคาม, ความมั่นคงของรัฐ

Abstract

National Security or National Defense is an important issue for the existence of the state, which every state must maintain strongly. This

¹ นักวิชาการอิสระ E-mail: phuwaditz@yahoo.com

article aims to explain the character of national security, including the threats that affect the security of the state at present.

Keywords: National Security, threats

บทนำ

ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) หรือ การป้องกันประเทศ (National Defense) หมายถึง มโนทัศน์ที่สะท้อนถึง บทบาทของรัฐบาล ตลอดจนสถาบันทางการเมืองของรัฐมีบทบาทในการพิทักษ์ ปกป้อง ดูแล รัฐและพลเมืองของรัฐภายใต้วิกฤตการณ์ทุกมิติ โดยการใช้การแสดงอำนาจ (Power Projection) ต่าง ๆ เช่น อำนาจทางการเมือง การทูต อำนาจทางเศรษฐกิจ แส่นยานุภาพ เป็นต้น (Wikipedia, 2025)

ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกามีการพัฒนามโนทัศน์ดังกล่าวเป็นหลักในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เนื่องจากแต่เดิมนั้นมุ่งเน้นแส่นยานุภาพของกองทัพ แต่ปัจจุบันได้ครอบคลุมมิติอื่น ๆ ซึ่งล้วนกระทบต่อความมั่นคงนอกเหนือจากทางทหาร หรือเศรษฐกิจของรัฐ ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความมั่นคงแห่งชาติ รัฐจึงจำเป็นต้องมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางพลังงาน ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ฯลฯ จึงเห็นได้ว่าภัยคุกคามความมั่นคงของรัฐจึงมิได้มีเฉพาะข้าศึกจากรัฐชาติอื่นเท่านั้น แต่ยังมีตัวแสดงที่ไม่มีรัฐ (Non-State Actor) เช่น ขบวนการก่อการร้าย พ่อค้ายาเสพติด บริษัทข้ามชาติและองค์การนอกภาครัฐ รวมทั้งภัยพิบัติธรรมชาติและเหตุการณ์ซึ่งก่อความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงอยู่ในประเด็นนี้ด้วย

มาตรการที่ดำเนินเพื่อประกันความมั่นคงแห่งชาติ ได้แก่ การใช้การทูตเพื่อระดมพันธมิตรและแยกภัยคุกคาม การระดมอำนาจทางเศรษฐกิจเพื่ออำนวยความสะดวกบริษัท การรักษากองทัพที่มีประสิทธิภาพ การใช้การป้องกันฝ่ายพลเรือนและมาตรการความพร้อมภาวะฉุกเฉิน (รวมทั้งกฎหมายด้านการก่อการร้าย) การใช้การสืบราชการลับเพื่อตรวจหาและพิชิตหรือเลี่ยงภัยคุกคามและจารกรรม และเพื่อคุ้มครองสารสนเทศลับ การใช้การต่อต้านการสืบราชการลับหรือตำรวจลับเพื่อพิทักษ์ชาติให้พ้นจากภัยคุกคามทั้งในและต่างประเทศ

ประเภทภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ

ภัยคุกคามความมั่นคงของประเทศสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท โดยทั่วไปมักแบ่งตามลักษณะและแหล่งที่มาของภัยคุกคาม ดังนี้

1. ภัยคุกคามทางทหาร (Military Threats) ภัยคุกคามประเภทนี้เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทหารหรือการข่มขู่ทางทหารจากประเทศอื่นหรือกลุ่มติดอาวุธ ตัวอย่างเช่น การรุกรานทางทหาร การสะสมอาวุธ หรือการข่มขู่ด้วยอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Department of Defense, 2023)

2. ภัยคุกคามทางไซเบอร์ (Cyber Threats) การโจมตีทางไซเบอร์ที่มุ่งเป้าไปที่โครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ เช่น ระบบการเงิน การสื่อสาร และพลังงาน ภัยคุกคามนี้มักมาจากแฮกเกอร์ กลุ่มอาชญากรไซเบอร์ หรือแม้แต่รัฐบาลต่างประเทศ (National Institute of Standards and Technology [NIST], 2021)

3. ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจ (Economic Threats) การกระทำที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การกีดกันทางการค้า การ

โครงการทรัพย์สินทางปัญญา หรือการควบคุมแหล่งทรัพยากรสำคัญ (World Bank, 2022)

4. ภัยคุกคามทางการเมือง (Political Threats) การแทรกแซงทางการเมืองจากต่างประเทศ การก่อการร้ายภายในประเทศ หรือการแพร่กระจายของอุดมการณ์ที่ขัดต่อความมั่นคงของรัฐ (CIA, 2020)

5. ภัยคุกคามทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and Environmental Threats) รวมถึงการแพร่ระบาดของโรค การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประชากรและทรัพยากรของประเทศ (United Nations, 2021).

ทั้งนี้ภัยคุกคามที่กล่าวทั้งหมดข้างต้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภัยคุกคามทางการเมือง สงคราม ที่ประกอบด้วย ภัยคุกคามทางการเมือง การก่อการร้าย ภัยคุกคามทางไซเบอร์ และภัยคุกคามทางสังคม ที่ประกอบด้วย ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจ ภัยคุกคามทางการเมือง และภัยคุกคามทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรักษาความมั่นคงของชาติไว้ให้ได้

การแทรกแซงความมั่นคง

การแทรกแซงความมั่นคง (Intervention) หมายถึง การเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจการภายในของประเทศอื่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคมของประเทศนั้น ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยรัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ หรือกลุ่มอื่นๆ การแทรกแซงนี้มักถูกมองว่าเป็นการละเมิด

อธิปไตยของประเทศที่ถูกแทรกแซง และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่มั่นคงในภูมิภาค

เมื่อพิจารณารูปแบบหรือลักษณะของการแทรกแซงความมั่นคง อาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การส่งกำลังทหารเข้าไปแทรกแซงโดยตรง การให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มกบฏ การแทรกแซงทางเศรษฐกิจ หรือการใช้อิทธิพลทางการทูต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย เช่น เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติ เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย หรือเพื่อหยุดยั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน กระทั่งส่งผลกระทบต่อมาอีกทั้งยังมีความซับซ้อนและอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบท แต่โดยทั่วไปแล้ว การแทรกแซงมักจะนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่มั่นคง และการสูญเสียชีวิต

เมื่อประเมินถึงผลกระทบของการแทรกแซงจำเป็นต้องพิจารณารอบทิศทาง ประวัติศาสตร์ สังคม และการเมืองของแต่ละกรณี โดยต้องตระหนักถึงประเด็นในเชิงจริยธรรมควบคู่กันไปด้วย เนื่องจากการแทรกแซงความมั่นคงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมอย่างมาก เพราะมีผลกระทบต่อประชาชนในประเทศที่ถูกแทรกแซง และหลักการของการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น อาทิ การแทรกแซงในเวียดนาม อัฟกานิสถาน หรืออิรัก ที่ส่งผลกระทบทางมนุษยธรรม เช่น การสูญเสียชีวิต ผู้พลัดถิ่น และความเดือดร้อนของประชาชน

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงการแทรกแซงทางการเมืองผ่านการสืบราชการลับ ซึ่งหมายถึง การใช้อำนาจและทรัพยากรของหน่วยงานสืบราชการลับเพื่อเข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง โดยอาจกระทำผ่านวิธีการต่างๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปเปิดเผยหรือปิดบัง การบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร การแทรกแซงการเลือกตั้ง หรือการสนับสนุนกลุ่มการเมืองบางกลุ่ม

ทั้งนี้เหตุผลที่หน่วยงานสืบราชการลับอาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง ได้แก่

1. การรักษาความมั่นคงของชาติ บางครั้งหน่วยงานสืบราชการลับอาจอ้างเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติในการแทรกแซงทางการเมือง เช่น การป้องกันภัยคุกคามจากภายในประเทศ

2. การปกป้องผลประโยชน์ของรัฐบาล หน่วยงานเหล่านี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปกป้องผลประโยชน์ของรัฐบาลที่ดำรงอยู่

3. การขยายอำนาจของหน่วยงาน: การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอาจช่วยให้หน่วยงานสืบราชการลับมีอำนาจและอิทธิพลมากขึ้น

เมื่อพิจารณาผลกระทบของการแทรกแซงทางการเมืองผ่านการสืบราชการลับ พบว่า ส่งผลกระทบในทางลบต่อความมั่นคงของรัฐในหลายลักษณะ ได้แก่

1. การทำลายประชาธิปไตย การแทรกแซงดังกล่าวเป็นการละเมิดหลักการประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุม และสิทธิในการเลือกตั้ง

2. การสร้างความไม่มั่นคง การกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางสังคมและการเมือง

3. การลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาล ประชาชนอาจสูญเสียความเชื่อมั่นในรัฐบาลและสถาบันต่างๆ

การจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามความมั่นคง

การจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามความมั่นคง เป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ภาคเอกชน หรือบุคคลทั่วไป เพื่อลดผลกระทบ

จากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงขององค์กรและประเทศชาติ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

1. การระบุภัยคุกคาม โดยกำหนดภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ ภัยไซเบอร์ ภัยก่อการร้าย
2. การประเมินความเสี่ยง ก็คือวิเคราะห์ความน่าจะเป็นและผลกระทบของภัยคุกคามแต่ละประเภท
3. การวางแผนรับมือ โดยมีการพัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อลดผลกระทบ
4. การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแผนอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้พบว่า การศึกษาของ Smith (2020) สรุปให้เห็นว่า ภัยไซเบอร์เป็นภัยคุกคามที่สำคัญที่สุดสำหรับองค์กรในปัจจุบัน เนื่องจากภัยไซเบอร์นั้นควบคุมได้ยาก เพราะขาดความมีตัวตนที่ชัดเจน อีกทั้งศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลก็เกี่ยวพันกับหลากหลายองค์กร ตลอดจนเทคโนโลยีด้านปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ก็มีศักยภาพสูงขึ้น

การจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามความมั่นคงจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทางสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ที่มีความตระหนักถึงการรักษาผลประโยชน์แห่งรัฐ (National Interest) ร่วมกัน จึงจะทำให้ความมั่นคงแห่งชาติปราศจากภัยคุกคามไปได้

บทสรุป

ความมั่นคงแห่งชาติ หรือ การป้องกันประเทศ เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ซึ่งทุกรัฐจำเป็นต้องดำรงสิ่งนี้ไว้อย่างเข้มแข็ง โดยความมั่นคงแห่งชาติ หรือ การป้องกันประเทศ ก็คือ มโนทัศน์ที่สะท้อนถึง บทบาทของรัฐบาลตลอดจนสถาบันทางการเมืองของรัฐมีบทบาทในการพิทักษ์ ปกป้อง ดูแล รัฐและพลเมืองของรัฐภายใต้วิกฤตการณ์ทุกมิติ โดยการใช้การแสดงอำนาจ (Power Projection) ต่าง ๆ เช่น อำนาจทางการเมือง การทูต อำนาจทางเศรษฐกิจ แสยบนุภาพ เป็นต้น

ทั้งนี้รูปแบบภัยคุกคามต่อความมั่นคงแห่งชาติ ประกอบด้วย ภัยคุกคามที่สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ภัยคุกคามทางการสงคราม ที่ประกอบด้วย ภัยคุกคามทางการทหาร กับภัยคุกคามทางไซเบอร์ และภัยคุกคามทางสังคม ที่ประกอบด้วย ภัยคุกคามทางเศรษฐกิจ ภัยคุกคามทางการเมือง และภัยคุกคามทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ดี การจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามความมั่นคงจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทางสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่มีความตระหนักถึงการรักษาสันติประโยชน์แห่งรัฐ (National Interest) ร่วมกัน จึงจะทำให้ความมั่นคงแห่งชาติปราศจากภัยคุกคามไปได้

- Central Intelligence Agency. (2020). The world factbook. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
- Department of Defense. (2023). National defense strategy. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- National Institute of Standards and Technology. (2021). Framework for improving critical infrastructure cybersecurity. Gaithersburg, MD: Author.
- Smith, J. (2020). Counterintelligence: Through the eyes of espionage. ABC Press.
- Smith, J. (2020). Cybersecurity for dummies. Wiley.
- United Nations. (2021). Climate change 2021: The physical science basis. Retrieved from <https://www.un.org/en/climatechange>.
- Wikipedia. (2025). Military Intelligence Overview. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/ความมั่นคงแห่งชาติ>.
- World Bank. (2022). Global economic prospects. Washington, DC: Author.